

ПОДХОДЪТ ЛИДЕР /LEADER/

*ЛИДЕР е абривиатура от френски език на **Liaison entre actions de développement rural** и означава „Връзки между дейностите за развитие на селските райони“.*

Политиката за развитие на селските райони е част от Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС с нарастващо значение през годините. Тя поощрява устойчивото развитие в селските райони на Европа и е насочена към решаване на икономически, социални и екологични проблеми в различните територии. Повече от половината от населението на ЕС живее в селски райони, които обхващат 90% от територията на ЕС.

ЛИДЕР е новаторски подход в рамките на политиката на ЕС за развитие на селските райони, който се прилага индивидуално във всяка страна членка. Наименованието на ЛИДЕР умело съчетава смисъла на думата от английски език „водачество“ със същинския смисъл на интегрирана връзка между дейностите за развитие на дадена територия от селските райони в Европа. ЛИДЕР е метод и инструмент за мобилизиране на местните селски общности, които добавят принос и подпомогнат развитието на селските райони. ЛИДЕР следва да допринася за подобряване на качеството на живот в селските райони за семействата на фермерите и за населението в териториите

на селските райони.

Смисълът на ЛИДЕР подхода е да насърчава местните общности в селските райони, да търсят нови начини да (о)станат конкурентноспособни, да използват максимално своите ресурси и да преодолеят предизвикателствата, пред които са изправени като: застаряващо население, ниско качество на предоставяне на услуги, липса на услуги и възможности за трудова заетост.

ЛИДЕР се прилага от 1991 г. с цел подобряване на потенциала за развитие на селските райони, като се разчита на инициативата и уменията на местните общности. Различни подходи за развитие на селските райони, прилагани преди началото на 90-те години, са били типично секторни, насочени основно към фермери, и са целели насърчаване на структурните промени в селското стопанство. В началото на 90-те години Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС започва да се променя в посока на интегриране на секторната с териториалната политика. Взима се под внимание разнообразието на селските райони, богатството от местни идентичности и нарастващото значение, което обществото отдава на високото качество на околната среда. Тези характеристики се смятат за основни предимства на селските райони на ЕС.

ЛИДЕР започва като

експеримент за събиране заедно, на местно ниво, на различни проекти и идеи, заинтересовани страни и ресурси. Той се развива във времето заедно с останалата част на ОСП. Информация, събрана от оценки и от местните заинтересовани страни, показва, че подходът ЛИДЕР е инструмент, който работи добре в различни условия и видове райони и приспособява воденето на политика в селските райони независимо от големите различия в нуждите. Поради тези причини той се превръща в неразделна част от политиката за развитие на селските райони.

В политическо отношение ЛИДЕР се основава като „Инициатива на общността“, финансирана от структурните фондове на ЕС. До момента има три поколения ЛИДЕР: ЛИДЕР I (1991-1993), ЛИДЕР II (1994-1999) и Лидер + (2000-2006). През това време страните-членки и регионите подкрепят програмите ЛИДЕР с финансиране извън финансирането за програмите за развитие на селските райони за съответния период. В периода 2007- 2013 г. подходът ЛИДЕР се интегрира в рамките на Общата политика за развитие на селските райони на ЕС и се превръща в хоризонтален приоритет и част от тази политика. От 1991 г. до момента ЛИДЕР преминава развитие от пилотна инициатива до основна политика.

Основната идея на ЛИДЕР подхода като част от политиката за развитие на

селските райони се основава на разбирането, че поради разнообразието на селските райони в Европа, стратегиите за развитие са много по-ефективни и ефикасни, ако се решават и прилагат на местно ниво от местните участници, придружени от ясни и прозрачни процедури, подпомагани от местни обществени екипи и разпространяващи добрите практики.

Разликата между ЛИДЕР и останалите по-традиционни политически мерки за развитие на селските райони се състои в това, че ЛИДЕР посочва „как“ да се действа, а не „какво“ трябва да се направи.

Седем основни характеристики обобщават ЛИДЕР подхода и те следва да се разглеждат като една обща кутия с инструменти. Всяка характеристика допълва и взаимодейства позитивно с останалите по време на целия процес на прилагане с дългосрочен ефект върху динамиката на селските райони и техните възможности за решаване на собствените им проблеми.

1. Териториален подход: Териториалният подход, основан върху района, обхваща малка, хомогенна, социално свързана територия, често характеризирани от общи традиции, местна идентичност, чувство за принадлежност или общи нужди и очаквания, като целеви район за осъществяване на дадена политика.

2. Подход „отдолу-нагоре“: От седемте характерни черти на ЛИДЕР най-отличителната

е подходът „отдолу-нагоре“. Той означава, че местните действащи лица участват във вземането на решения за стратегията и избора на приоритети за развитие в местната им общност. Политиките за селските райони, които следват този подход, трябва да бъдат проектирани и въведени по начин, който е най-подходящ за нуждите на общността, която обслужват.

3. Публично-частни партньорства (местни инициативни групи - МИГ): Установяването на местни партньорства, познато под името „Местна инициативна група“ е оригинална и важна черта от подхода ЛИДЕР. МИГ има за цел да идентифицира и осъществи стратегията за местно развитие, като взема решения за разпределянето на финансовите ресурси и управлението им.

4. Интегриран подход (многосекторен): ЛИДЕР не е секторна програма за развитие. Стратегията за местно развитие трябва да има мулти-секторна (много-отраслова) насоченост, като интегрира няколко сектора на дейности. Дейностите и проектите, съдържащи се в местните стратегии, трябва да бъдат свързани и координирани като едно свързано цяло.

5. Новаторски подход (улесняване на иновациите - новаторството): ЛИДЕР може да играе важна роля за стимулиране на нови и новаторски подходи за развитието на селските райони. Такова новаторство се стимулира, като на МИГ се предоставят широки граници

на свобода и гъвкавост във вземането на решения за дейностите, които те искат да подкрепят. Новаторството трябва да се разбира в широк смисъл. Може да означава въвеждане на нов продукт, на нов процес, на нова организация или на нов пазар.

6. Работа в мрежа: Мрежите обхващат обмяна на резултати, опит и ноу-хау между групите ЛИДЕР в селските райони, администрациите и организациите, участващи в развитието на селските райони в рамките на ЕС, независимо дали са директни бенефициенти по ЛИДЕР. Мрежите са начин за споделяне на добрите практики, за разпространяване на иновациите и надграждане върху уроци, получени от местното развитие на селските райони. Мрежите създават връзки между хора, проекти и селски райони и по този начин могат да спомогнат за преодоляване на изолацията, пред която са изправени някои селски райони.

7. Сътрудничество (коопериране): Кооперирането може да се развие в нещо повече от създаване на контакти. Това включва Местна инициативна група, която предприема общ проект с друга група ЛИДЕР или с група, използваща подобен подход в друг регион, страна-членка или дори трета страна. Проектите за сътрудничество не са просто обмен на опит. Те трябва да включват изпълнение на конкретна обща идея и действие, в най-добрия случай управлявани под обща структура.